

Štev. 3.—XXVII.

ZVONCEK

November 1925.

Beograd.

Mesto ti kraljevsko, Beograd,
dvigaš se iz Dunava in Save,
v plodne zdaj oziraš se planjave,
zdaj pogled zastira gričev sklad,
tvoje v daljni svet ime razglaša
zgodovine naše knjiga naša.

Ne iz Dunava in ne iz Save,
ti iz one zrastel si krvi,
ki za tebe jo pod venci slave,
ko je smrt ugašala oči,
zvesti so sinovi pretočili,
tla so rodna z njo blagoslovili . . .

Nad moči vse druge raste moč,
ki srcé jo verno v sebi nosi:
žar ljubezni to je zmagujoč,
ki nikogar milosti ne prosi —
na življenje se, na smrt bojuje,
ko sovrag verige robstva kuje.

Koder se je turška moč valila,
kjer je plenil Nemeč in Madžar,
tam zapoved se je ogasila,
ki jo mečev je skoval udar:
V prah razmelji, kar stori krivica,
božja ti osvetnica — pravica!

Vdano ljubi vsako te srcé,
Beograd, saj ti si naša glava,
krila Orlu belemu blesté,
ki nad tabo ponosito plava,
ki mu vzlet namerjen je v daljino
nad vso slavno mojo domovino!

Ko nam zopet bojni rog zapoje,
kri junaška v žilah zaigra,
Šumadija da sokole svoje,
Beograd nam vojevode da,
vrh Snežnika in pokraj Jadrana
naša bô zastava razvihrana!

Naše roke vse kot ena dlan,
v vseh le ena volja zmagovita:
Beograd, zdaj slava ti razlita
od Soluna je v koroško stran!
Vsak pogled zre hrepeneče nate —
združi in zedini naše brate!

E. Gangl.

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

3.

»Krh-krh-vrsk!« je na ves glas zaškrpetalo in zaječalo med nizkim stropom siromašne Jankove bajte. Kocelj se je napol predramil in se je prevrgel na drugo stran. Pa je zopet zaspal in je spal dolgo, dolgo... »Krh-krh-vrsk!« je še huje zaječalo in škrpetnilo na stropu, da se je slišalo prav čudno in strašno. Zdaj pa se je Kocelj resnično prebudil in se je splazil izpod klopi. Mel si je zaspane oči in je godrnjal: »Čudno, čudno škrbeta. Skoro sem mislil, da rožlja divji birič s sabljo ali pa opleta krivooki stric Frcavec s svojimi krivimi nogami po bajti. Hoj, pa ni nikogar v čumnati. Sam sem.«

»Krh-krh-vrsk!« je zaškrpetalo tisti trenutek tako grozno, da je skočil Kocelj na noge. Od strahu so se mu naježili lasje na glavi, in strahoma je strmel v črno temo, ki je ležala po čumnati... »Kdo je tu?« je govoril ves prepadel. »Ali si ti, strašni birič? Ali pa si nemara ti, ljubi striček s krivimi nogami? — Oj, povej, povej!«

»Krh-krh-vrsk!« je zdaj zaškripalo s tako močjo, da je bil Kocelj trdno prepričan: zdaj pa zdaj se podre nanj ves strop. Stisnil se je v kot, oči je pokrnil z rokami in je čakal... »Kaj pomeni vse to?« se je izpraševal. Toda nenadoma ga je spreletel po vseh udih čuden mraz, da se je Kocelj stresel na vso moč. — »Stara mati je — joj, mrtva stara mati je,« se je domislil in ga je bilo strah. »Iz groba je vstala in je prišla pome, da me reši iz krempljev strašnega biriča in še strašnejšega strica iz Podkuž... Joj, resnično je tako. Če škrpetne še enkrat, pa bom za gotovo vedel, da je prišla rajnka stara mati pome.«

In Kocelj je čakal in poslušal in ga je bilo strah. A nič več ni škrpetnilo, in zato se je Kocelj oddahnil. Že se je hotel splaziti nazaj pod klop; toda tedaj se je ozrl skozi ozko okence. Videl je, da ni noč zunaj nič več tako črna kakor prej. Zato je stopil naglo k okencu

in je pogledal ven. Na visoko nebo je pogledal in je videl, da so zvezde že pobledele. Rdečkast pas se je vil tam na vzhodu nad visokimi gorami, veter je poveval z zamolklim piskanjem okrog bajte... »Ovbe,« se je prestrašil Kocelj. »Glejte! Že se je pričelo daniti, a jaz sem še vedno v bajti, namesto da bi bil že visoko v gori... Čez pol urice pa bosta že tu krivonogi stric in strašni birič s svojo sabljo. Na, pa še odlašam in hočem še celo spati. Da me birič in stric zalotita v spanju kakor polha v šumi! Tako lepo bi se mi lahko smejala! Pa se ne bosta! Zato bo že skrbel Kocelj sam. Hvala Bogu, da je strop tako lepo zaškrpetal. Pa sem že mislil, da me hoče strah ali pa še celó uboga rajnka stara mati. Pa je rogovolil samo strop, ki je ves črviv in se bo podrl danes ali jutri. Zato pa bajta niti pet grošev ni vredna. A vse eno se je hoče krivogledi stric polastiti in jo hoče prodati za pet grošev. A ne boš je! — Bajta je moja in jaz lahko napravim z njo, kar hočem. Pa če jo tudi sam poderem, kaj tebi mar! Ali če jo tudi zažgem...«

Kocelj se je udaril z roko po čelu in se je zagrohotal na ves glas. »Zažgem bajto — zažgem jo!« je govoril. »Ne privoščim je krivogledemu stricu, pa tudi če jo prodá samo za pet grošev — ne privoščim mu je! — Meni ne bo nič koristila siromašna bajta. In čemu naj mi bo? V mestu se mi bo godilo dobro in nikoli več se ne povrnem v te kraje. In čemu naj mi bo potem bajta? Čez teden dni se bo gotovo sama od sebe podrla. Zato pa je že bolje, da jo zažgem. Zažgem pa jo zato, da bo krivogledi stric iz Podkuž strašno škripal z zobmi. In birič se bo usajal in skakal od strahu in togote...«

Jankov Kocelj se je sam pri sebi škodoželjno smejal. Naglo je vrgel sredi čumnate dve slamnati plevnici. Svečo je prižgal in jo je vtaknil v suho slamo. Culico je vrgel preko rame in je stopil k vratom. Tam pa je počakal tri trenutke in je gledal na gorečo svečo. Plamenček je brlel in se je nagibal zdaj na levo, zdaj na desno. Glejte! Pa je obliznil drobno slamico; slamica se je skrivila in je vzplapolala. Z njo pa so vzplapolale sosedne slamice — in trenutno je bila vsa plevnica v ognju. Črn, gost dim je napolnil vso čumnato, da je pričel Kocelj nehote kašljati. Naglo je odprl duri in se je ustavil še za trenutek tam na pragu in se je ozrl nazaj. Oj, obe plevnici sta že goreli v silnem plamenu, ki se je spenjal kvišku in je poželjivo lizal leseni, prepereli strop.

»Hehe!« se je posmejal Kocelj. »Zdaj pa imaš mojo bajto! O, le prodaj jo za pet grošev, če moreš! Pa tudi pome pridi in me išči na pogorišču! Dobro te je namazal Jankov Kocelj. Pa si še nekaj gozbezdal in govoril, da sem bedast in neumen. Zdaj boš pač drugače govoril. Pa ti je prav — hopsasa! Zakaj si pa tako grd in hudoben?«

Še enkrat se je Jankov Kocelj posmejal, potem pa je zdrvel iz bajte. Na vso sapo je bežal preko travnika proti gozdu in se ni niti

ozrl nazaj. Jutranji mrak je še pokrival zagorsko dolino, in petelini so glasno peli na vasi. A nebo tam na vzhodu je bilo že vse rdeče. Visoki snežniki so se že srebrno svetili v vstajajoči zarji ranega pomladnega jutra... Kocelj je že pritekkel do goščave in šele zdaj se je okrenil in je pogledal na rodno bajto, ki jo je komaj razločeval

v sivem mraku. Mislil je, da je ogenj že pogledal skozi streho. Toda motil se je — bajta je bila vsa črna in niti najmanjšega plamenčka ni bilo nikjer.

Kocelj se je začudil in zavzel: »To pa je resnično čudno. Nemara pa se ogenj ni prijel in sta zgoreli samo siromašni plevnici. Na, pa

sem se veselil prezgodaj, in krivogledi stric nazadnje vendarle še proda bajto za pet grošev. Da nisem mogel bolje podkuriti!»

Toda Kocelj je kar umolknil, zakaj tisti trenutek se je zasvetilo sredi sivega jutranjega mraka, in Kocelj je razločno videl rdeč plamen, ki je siknil iz bajte in se je spel visoko nad streho... »Aha — hopsasa!« je dejal Kocelj in si je mel roke. »Ogenjček bo pa le malo ponagajal krivogledemu stričku in tudi strašnemu biriču bo napravil sive lase. Pa sem že mislil, da je bil ves moj trud zaman... Koceljček, zdaj pa le beži v goro, kolikor te noge nesó! Lahko se zgodi, da se stric in strašni birič zapodita za tabo in te ujameta. Pa bo nemara birič zavihnel nad tabo sabljo, ker si zažgal bajto. In tvoja glava ti bo odletela in se strkljala po klancu...«

Kocelj je poslušal samega sebe in se je zaprašil v goščavo. Kmalu je dospel do steze, ki se je vila po visoki gori navkreber. Temno je še bilo pod košatimi, širokimi smrekami, a vendar je Kocelj dobro in natanko razločeval strmo, z gosto travo poraslo stezo in se ni niti enkrat spotaknil. Visoko je že bil v gori in je dospel na prostorno goličavo, od koder se je lepo videlo v dolino in na zagorsko vas, ki je stala sredi dolinice. Zdanilo se je že in solnce je že prihajalo izza strmih gorá, pokritih z belim snegom. Na goličavi se je Kocelj ustavil, da se malo odsope. Ozrl se je doli na vas, na rodno bajto se je ozrl in je videl velik ogenj, ki je objemal vso bajto. Prav dobro je razločeval ljudi, ki so se gnetli okrog bajte in so poizkušali pogasiti ogenj, seveda brez uspeha. Jankovemu Koclju je to vse tako ugajalo, da je ploskal z rokami in se je neprestano smejal... »O, le gasite!« je govoril. »Saj vam vse skupaj nič ne pomaga. Dobro je zakuril Kocelj, dobro, vam rečem — hopsasa! Nemara gasi tudi krivonogi striček iz Podkuž in piha od strašne jezice, da bi pogasil ogenj. Pa tudi divji birič maha s krivo sabljo, da bi posekal ogenj. O, le naj! Dobro vaju je nakuril Jankov Kocelj, da se ga bosta vedno spominjala. Posebno pa ti, striček s križastimi očmi! Pod nosom se obriši! Le utakni si v žep pet belih grošev, ki si jih hotel izkupiti za mojo bajto, le, če moreš! Groši so se ti izpremenili v črno oglje...«

Solnce je pogledalo izza belih gorá, in tedaj je ugasnil ogenj. Koča se je sesula, sesula v prah in črno oglje — in Jankov Kocelj je bil brez doma... A ni mu bilo žal tega, o, Jankov Kocelj je bil tako zadovoljen, da je zažvižgal, ko je videl, da se je bajta sesula. Obrnil se je in je pričel stopati navkreber po ozki stezi in si je žvižgal na ves glas. Prav nič ga ni težila culica na hrbtu, tudi v srcu ga ni prav nič težilo. Saj je dobro vedel in je bil prepričan, da je zdaj konec težkemu in siromašnemu njegovemu življenju. Še to goro bo prekoračil, v Ratečah bo počakal na vlak in se popeljal v mesto. Tam pa so sami dobri ljudje, dobri, kakor je naša Jelica. Lepo ga sprej-

mejo in ga pogosté. In dobro se mu bo godilo, kakor se nikdar ne godi kraljeviču iz devete dežele Kolovozije...

Jankov Kocelj je dospel že iz smrekovega gozda in je zašel med nizko, krivenčasto rušje. Steze tu ni bilo nikjer več in Kocelj si je moral delati sam pot med goščavo. A ni se upehal in tudi utrudil se ni. Le tu pa tam se je ustavil za nekaj trenutkov, da se malo odsope. Toda tudi rušje se je redčilo vedno bolj, in Kocelj je zagledal nevisoko nad sabo golo, sivo skalovje, ki je strmelo nemo in grozeče proti modremu nebu. Skalovje je bilo polno širokih razpok, ki pa so bile do vrha napolnjene z belim, zamrzlim snegom.

»Aha, že sem vštric Črne lope,« si je dejal Jankov Kocelj. Obstal je in gledal na strašno skalovje. »Lani me je tu gori kakor divjega razbojnika zaprl v ječo sam sodnik Vitranec. No, pa mi ni bilo nič hudega. Prisluzil sem si vsaj pošteno obleko, ki mi jo je sešil krojač Turenček in ki jo nosim še danes. Tam je tudi pritlikavec Brinceljček, ki ima tako lep nosek, da se mu v gozdu posmehujejo vsi smrekovi storži... Skoro bi rad stopil v Črno lopo, da pogledam, kako in kaj je tam. Brinceljčka bi potipal po lepem nosku, da bi pritlikavec vriskal in vreščal in skakal — hopsasa!«

A Kocelj je zmajal z glavo, ker je vedel, da se mu mudi. Zato pa je spel naprej ob širokem, debelo zamrznjenem sneženem plazu. Strmo se je spenjala tu gora do samega skalnatega vrha. Kocelju je jel liti znoj z obraza in sapa mu je že skoro pohajala, ko se je plazil po malone navpičnem obronku. A omagal ni, ker je vedel, da bo skoro vrhu gore. Porival se je z vsemi močmi naprej in se ni zmenil za znoj, ki mu je kapal s čela. Širokega plazu še vedno ni bilo konca. Peščena tla so postajala vedno bolj kamenita; naposled so pa kar prestala. In pred Kocljem so se dvignile visoke, navpične skale in so mu zaprle zložno pot.

»Glejte, pa sem že tik pod vrhom,« se je razveselil Kocelj. »O, ne ustrašijo me te skalice. Lepo jih preplezam. Saj znam plezati kot divja koza ali pa še bolj. Samo da pridem na vrh — navzdol pa pojde kakor blisk. In čez dobro urico bom že v Ratečah in na vlaku... Koceljček, hajdi na skale in ne daj se zaradi plezanja osramotiti od divjih koz...«

(Dalje prihodnjič.)

STRIC PAVLE:

Izprehodi po Beogradu.¹

(Dalje.)

3. ULICA KNEZA MIHAJLA IN NJE OKOLICA.

užno stran mesta, ki smo jo ogledovali v prejšnjem poglavju, naziva Beogradčan »novi Beograd«; danes se obrnimo v severni del. Tudi sedaj začnimo svoj izprehod na Terazijah! Obrnemo pa se baš v nasprotno smer kakor zadnjič. Skraja ne krenemo ne na desno ne na levo, da pridemo naravnost v ulico Kneza Mihajla ali na kratko: v Mihajlovo. Ta ulica nōsi ime po najznamenitejšem srbskem vladarju iz rodu Obrenovičev² in je glavna žila Beograda, središče beogradske trgovine.

Že po drugih beogradskih ulicah je skoro redka hiša, v kateri bi ne bila vsaj mala trgovina, gostilnica ali kavarna, v Mihajlovi pa prav nobena ni brez vsega. Tu so velike banke, raznovrstne trgovine z visokimi izložbenimi okni, da bi človek kar stal in gledal... zdaj razne obleke in blago zanje, pa jestvine in kuhinjske potrebščine, knjigarne, papirnice, trgovine s črevlji... Vse, vse, kar potrebuješ, lahko dobiš v Mihajlovi. Od cenih vsakdanjih potrebščin do drage tkanine, od drobnarije do težkih preprog in draguljaste zlatnine, ki jo zmorejo le bogataši.

Mihajlova ni tako široka kakor Milanova, in električna železnica se ji je izognila, da ne ovirā prometa pešcem; še avtomobili in kočijaži niso na njej tako pogosti, da se množica ljudi kreta tu ves dan precej neovirano. Nizke hiše iz prejšnjih desetletij so izginile iz nje, tu se košatijo palače bank in velikih trgovskih podjetij. Sredi med njimi pa je najrazkošnejše beogradsko poslopje — palača »Akademije nauka«.

Ta palača je vredna, da se ustavimo in si jo ogledamo. Že njena zunanost je prav posebna. Med visokim pritličjem in prvim nadstropjem opasuje palačo široka steklena streha, k prvemu in drugemu nadstropju pa so prislonjeni manjši hodniki — balkoni. Pročelje ji

¹ V 2. številki se nam je v spis »Izprehodi po Beogradu« vrinila prav neljuba pomota. Na str. 41. v 1. vrsti zgoraj stoji, da je spomenik v Karađordevem parku »l. 1836. postavil srbski knez Mihajlo Karađorđević«; to je treba popraviti tako, da ga je l. 1848. postavil srbski knez Aleksander Karađorđević — kakega Mihajla Karađorđevića sploh ni bilo nobenega. — Dostaviti moramo tudi, da nam je sliki na str. 43. in 44. prepustil v svoji prijaznosti g. dr. Bogoljub Konstantinović v Beogradu, kakor ju je prikazal v svoji knjižici »Jatagan-Mala«. Za to prijaznost se g. Konstantinoviću na tem mestu zahvaljujemo. — Uredništvo.

² Knez Mihajlo Obrenović je vladal naprej po smrti svojega brata Milana do l. 1842., drugič po smrti svojega očeta Miloša Obrenovića od 1860.—1868. l. — P.

krase razni kameniti in mavčni kipi. Spodaj so v njej velike trgovine, trgovine so tudi v široki veži pod stekleno streho, ki se visoko zgoraj razpenja nad stavbo, globoko v veži je prostorna kavarna. Široka, odprta stopnišča drže v nadstropja, kjer ima prostore tudi Akademija sama, veliko slavnostno dvorano pa ima poleg drugih prostorov v najemu beogradska borza.

Palača „Akademije nauka“

Čeprav se sedaj že oddaljujemo od preživahnih Terazij, tudi na Mihajlovi nikdar ne zmanjka živega vrvenja. Vse tja do pod Kalimegdan, kjer se ulica konča, so po njej ljudje ali po poslu ali na izprehodu, bodisi da je poletje ali zima, lepo ali slabo vreme; konec Milanove ob Terazijah, Terazije in Mihajlova so glavno večerno in nedeljsko predpoldansko šetališče Beogradčanov. Dočim pa Milanova in Terazije v nedeljskih zgodnjih popoldanskih urah nimata izprehajalcev, Mihajlova tudi tedaj ni brez njih; tu se šetajo proti Kalimegdanu služkinje — največ Švabice iz Vojvodine, ki jim pravijo v Beogradu »Totice«. S svojimi ozkimi životki, a širokimi, živobarvnimi, naskrobljenimi krili ličijo lutkam. Kakor doma v vojvodinskih vaseh se redoma drže pod pazduho, šetajo po Mihajlovi gor-dol, gor-dol in govore — nemški. Ob tej nemški govorici se ti ne zdi, kakor da si v jugoslovenski prestolici, marveč kje v kakem nemškem mestu. In mnogo je teh Švabic, zakaj odličnejše beogradske rodovine imajo za služkinje največ Švabice iz »Preko«.

Na koncu Mihajlove ob levi poti Kalimegdana stoji spomenik Dositeja Obradovića, književnika in prvega vzgojeslovnega pisatelja srbskega.

Tako smo prešli Mihajlovo, ki ji tudi leseni tlak gluši šum, ne da bi se zavedli, da tudi te ulice pred dobrimi petdesetimi leti še ni bilo.

Preko njenega konca, na katerem stojimo sedaj, se je vleklo mogočno obzidje, ki je oklepalo mesto. Tu je bila meja »grada« — kalimegdanske trdnjave — in »varoši«, ki se je pod njo raztezala na severovzhod proti Dunavu. Komaj si moremo ob sedanji razsežnosti Beograda predstavljati, kako majhno je bilo še pred nedavnim to mesto! Toliko smo ga že prehodili in komaj da smo se malo dotaknili onega Beograda, ki so ga Srbi iztrgali Turkom ...

Mihajlova od „Akademije nauka“ proti Kalimegdanu

Vrnimo se po Mihajlovi! Prva ulica, ki nam jo preseka, je Cara Uroša ulica; na njej se ne bomo zaustavljali, ker nam ne nudi zanimivosti, če izvzamemo sinagogo »Bet Izrael«, židovsko molilnico, ki je v njej.

Važnejša je prihodnja ulica, ki pravokotno seče Mihajlovo. To je Kralja Petra ulica, ki se preko Mihajlove prevali zahodno proti Savi, vzhodno proti Dunavu. Njen krajši del z Mihajlove je proti Savi. Tu vidimo levo ob njej mogočno kamenito palačo »Narodne banke«, desno pa glavno beogradsko cerkev »Saborno crkvo«; nad to lepo osnovno šolo, pod cerkvijo preko Bogojavljenjske ulice pa pravoslavno bogoslovnico. V istem redu s to je šola za gluhonemo deco v bivšem dvorcu kneza Miloša Obrenovića.

Zanimivejši in pomembnejši del Kralja Petra ulice pa je oni proti Dunavu. Starejši domačini to okrožje še danes imenujejo Dordžola,¹

¹ Dordžola, po turškem »dort-jol«, kar pomeni »križišče«.

kakor so ta kraj imenovali za turških časov in ki se je raztezal do mestnega obzidja proti Dunavu. Takrat so bili doma tu Grki, Cincarji, Armenci, Židje, Srbov pa še ni bilo med njimi. Na te stare dordžolske prebivalce spominjajo še danes imena, ki jih v tem okrožju čitaš nad trgovinami, na pr. Domajo, Alfandari, Medina, Kabiljo, Altaras, Baruh, Alkalay i. pod., a srbski živelj in srbsko ime je močno izpod-

Saborna crkva

rinilo tujce. V stari Dordžoli pa je bila najznamenitejša ulica »glavna čaršija,¹ po kateri se je pretakalo blato tik do nizkih hišic, in njeni prebivalci so si morali kakor oni v ubožnejših ulicah v temni noči svetiti preko njega s »fenjerom«, malo brljava svetilnico. A v tej ozki,

¹ Čaršija = tržišče.

umazani in dušljivi ulici, v teh nizkih hišicah je bila stisnjena cvetoča beogradska trgovina polpretekle dobe. Odtod so izšli trgovski razvoj, visoki trgovski ugled in blaginja današnjega Beograda. O vsej tej preteklosti »glavne čaršije« pa nam široka, gladko tlakovana Kralja Petra ulica ne pripoveduje, le redke trgovine in banke v njej nam s svojo starikasto zunanostjo kažejo, da je že dolgo tu njihov sedež.

Ulica kralja Petra — pogled z Mihajlove proti Dunavu

Sicer pa prekinemo nadaljevanje svoje hoje po tej ulici že na prvem oglu, kjer se križa z njo Uzun Mirkova ulica. Iz te se nam na desno odpre pogled na Kraljev trg. Stopimo nanj, zakaj tu bomo imeli dovolj gledati in dovolj slišati.

(Dalje prihodnjič.)

Jesenske pesmi.

1.

Jesen, jesen, varávi čas,
lepoča smrti tvoj je kras!
Prigreva solnčni žar obraz,
zahrbtno smrtni leze mraz.

2.

Visoko lastovka leti,
da svet izgine iz oči,
vsa srečna vrisne iz višin,
prisluhne radostno trpin:

»Tako ti, človek, jaz povem,
kar mora, pride vzlic skrbem.
Zavriskaj rajši tudi ti,
prepusti Bogu vse skrbil«

3.

Odpravi siromak se iz tujine:
doma jesen ga sprejme polnih rok!
Jesensko solnce sije iz vedrine,
žari ko v bajki rumeneči log.

Zakaj le trepetajo in migljajo?
Zakaj v cekine se ne premene?
Tam v koči borni naj zažvenketajo,
skrb skopó, stiskajočo prepodel

O brezje! Tu mladosti sen cvetoči
presanjaj srečen, blažen je tako!
O tu pod brezami, ker v rodni koči
le skrb je gospodinjala trdó.

In danes, danes? Ali dozorele
mladostne sanje so zares?
Jesenski žar obliva breze bele,
cekinasto zlato blesti z dreves.

O kolikrat opoldan je posedal,
pod brezami polegal za obed,
o kolikrat se srepo je zagledal
v nemirnih, drobnih lističev trepet!

Cekini! Sluh zavzeto prisluškuje,
kako žvenkečejo na vejah vse počez!
Ah, to samo jesenski veter duje,
šumi, šušti po suhem listju brez.

4.

Jesen, jesen!
In piš leden
odnaša listje mimo,
pripravlja svet za zimo.
In hrast kraj meje
obupno pod nebo moli
obrane veje.
Pod njim popoten mož sloni,
strmi v praznino mladih dni:

o, vse še izgubljeno ni!
Življenja zadnji svat
svoj praporček vihti.
Kaj mar mu dneva hlad,
kaj mar mu mraz noči?
Potegne piš močno
in vejo zadnji list ostavi,
vrtinec za slovo
zapeše z njim po goličavi.

Sava Radič-Mirt.

IVO TROŠT:

Največja žrtev.

Pravljica. — V spomin rajni materi.

(Konec.)

reča pa nikakor ni hotela zagospodovati nad Milozvanovim domom. Kakor da je kraljica mati res slutila vso burno bodočnost sreče svojega sina, ko ji je srce trepetalo za sina edinca. Kraljica soproga je jela primerjati sedanje kraljevo življenje z nekdanjimi razuzdanimi leti, z njegovimi nakaznimi deli in nepoštenim početjem. Očitala mu je, da je narobe Salomon, ki je na starost živel razuzdano, dočim je Milozvan grešil v mladosti. Kralj je tolažil svojo družico s trdno voljo, da se nikdar več ne vrnejo oni žalostni časi. Kraljica je pa le ponavljala ob vseh priložnostih in nepriložnostih, kako bi bilo veličastno in slavno za vse kraljeve potomce in kraljeve prednike po sto in sto, da, po tisoč letih, ko bi bilo zapisano v kraljevih knjigah o vladarju Milozvanu: Vse svoje življenje je ohranil kraljevsko razsodnost in bil pravičen.

Kralj je menil, da je to sicer nemogoče, ker se prošlost ne da premeniti. Malo modro bi bilo o tem razmišljati. Zato pa hoče z dobroto in pravičnostjo popraviti, kar je zagrešil. Kraljica ni bila teh misli.

Vsak dan se je bolj poglobljala v prepričanje, da bi bila ona vredna samo takega kralja in soproga, ki bi mogla zgodovina o njem trditi, da je bil vse življenje pameten in pravičen. Kralj jo je zagotavljal, da hoče z bodočim življenjem dokazati, kako je tudi on vreden kraljice soproge, kakršno mu je naklonila prijazna usoda. Ni ji bilo tega dovolj. Nadlegovala ga je vedno huje.

Dvorjani so menili, da je s svojim zbadanjem velika nadloga sama sebi in družini. Otroci so izpraševali očeta kralja, kako bolezen ima mamica, da je tako čudna. »Ljubi moji,« je odgovarjal kralj, »jaz sem imel bolezen. Ko me je ostavila, so mamici ostale posledice. Da bi le ozdravila. To bi bila vaša, njena in moja sreča. Toda zdi se mi, kakor bi bil že slišal, da je ta bolezen neozdravljiva.« Jokaje je deca poslušala to žalostno vest.

Res je bilo treba kraljico zaradi umobolnosti ločiti od ostale rodovine. Osamljena je še hitreje venela in kmalu umrla. Kralj je bil tako potrft kot še nikdar. »Mama, mama,« je tožil materi, »tega ti ne umeš, tega nisi doživela. Moje boli zato ne moreš dojmiti, še manj čutiti.« S solzami v očeh mu je rekla mati: »Prav trdiš, moj sin! Tega udarca moje srce ne more občutiti. Zato pa ponavljam in trpim vnovič vse bolesti, ki sem jih trpela zate, s teboj in zaradi tebe in povrhu

prenašam voljno še nesrečo, da največje tvoje boli ne morem trpeti s teboj. Bodi pravičen in priznaj, da ni bila zate nobena žrtev meni pretežka, nobena boleost prebridka. Ostani mož, ki ga boleost podere, a ne stere.«

Sin je vnovič prepričeval mater, da ji je in ostane do smrti hvaležen, to hoče dokazati z bodočim življenjem, ki bo zanjo samo veselje in hvaležnost. Mati je še pristavila, da je poboljšanje človeško delo in zato vredno hvale in zahvale, toda napake poznati in se jih ogibati, to je kraljevski čin nele kralja, marveč vsakega človeka.

Vse je obljubil Milozvan s solzami v očeh svoji osiveli, ljubljeni mamici.

Ko so se bližali novi boji z življenjem, je pozabil kralj vse dobre in trdne sklepe. Saj se ni nikoli vabil v izpolnjevanju takih sklepov. Pogrezal se je v obup. Ali ga ni sreča samo za nos vodila na svetu? Samo pokazala mu je senco, pa je izginila. Vsemodri stvarnik mu je pobral vse najdražje na svetu — razen mamice. Ostala mu je zato, da mora skrbeti za njo kot za svoje otroke. A to je samo dolžnost brez sence sreče. Bog jih pokliče k sebi in njemu ostane od sedanje dolžnosti samo grenak spomin.

Često so ga prehajale take misli. Njegovo življenje je zajadrilo v staro bolezen. Objela ga je lahko, skoro brez boja. Ostavljal ga je obup in ko se je pojavil vnovič, je Milozvan zabredel še globlje v staro strast in propast. Ladja njegovega življenja je plula z razpetimi jadri v pogubo.

»Življenje ga je ubilo,« so menili modri možje v Deveti deželi, ker so se bali priznati kralju resnico, da je slabič, velik slabič, in sicer napram samemu sebi. »Nesreče so ga strle,« so govorili njegovi vrstniki, ki niso odobrvali kraljevih skokov in stranpotic, a so le dobro živeli ob njegovi dobrovoljnosti. »Očeta nimamo več,« so tarnali kraljevi otroci in se sramovali lastnega roditelja.

V najburnejšem vrtincu veselja in divje razuzdanosti prejme kralj od kraljice matere takle listek: »Moj sin Milozvan! Obljubil si mi, da te bo po moji smrti samo spomin na mamico obvaroval vseh zlobnosti in greha. Nisem ti verjela, a si danes lahko misliš, zakaj ne. Česar ne zmore živ človek, naj zmore samo njegov spomin? Resnica in senca? Doslej sem do malega vse pretrpela s teboj in zate na svetu; hočem pa poizkusiti še to — zadnje sredstvo. Prosila sem Boga, naj me pozove k sebi. Vsemožni me je uslišal. Ko čitaš ta list, tvoje matere ni več med tvojimi državljani. Ostal ti je samo njen spomin. Čakam te gori pri Njem, ki bo sodil tudi tebe. Sprejmi, ko se poboljšaš, moj blagoslov, danes pa še moj poslednji pozdrav. Tvoja mati Vera.«

Milozvan je hipoma prečital list, prebledel kot zid, se dvignil molče, šel neopažen v samoto in se bridko zjokal.

Prijatelji, prilizovalci in častilci so ga dolgo zaman iskali. Bili so prepričani, da je kralj s tako občutljivim srcem obupal zaradi matere smrti. Ni mogel prebiti tolike bolečine. Po dolgem iskanju so ga našli v pusti, gozdni samoti tako zapuščenega, da so ga komaj spoznali. Toda kralj Milozvan je bil zdrav. Materina nenadna smrt je zatrla v njem vse slabe kalī, še več: njena smrt je zbudila proti strastem odpor in moč, da jih je lahko zmagoval.

Na tihem se je vrnil v prestolico, ostal oče svoji družini, oče svojim državljanom in mož beseda svoji materi. Spomin nanjo mu je bil Kerub z ognjenim mečem, ki mu je branil povratek v greh. Takoj po materini smrti je ukazal objaviti po širni državi: »Nevredni sin kraljice Vere, Milozvan, naznanjam vsem in vsakemu, da je bila moja mati ne le kraljica po rodu in imenu, marveč tudi kraljica največje in najnesebičnejše materinske ljubézni, kar jih je živelo kdaj pod solncem: žrtvovala je zame razuzdanca naposled celo svoje življenje. Prisezam ob njenem spominu, da njena največja žrtev zame ni bila zaman; hočem je biti vreden.«

Povestnica Devete dežele ne sporoča, da bi bil Milozvan še kdaj zagazil v stare grehe. Knjiga omenja le dobro o njem in končuje, da je zaslužil ime »milozvani Milozvan«, ker je bil dober in pravičen.

Moj grob.

*Na gričku pri svetem Šmiheli,
tam božji razteza se vrt,
tam bodo pod zemljo me deli,
ko vzame življenje mi smrt.*

*Tam mimo bo mladež hodila,
iz šole in v šolo gredoč,
namé se bo misel dramila:
»Tod hodil je Janko nekoč!«*

*Kako nas je ljubil goreče,
med nami sam bil je otrok,
mar bilo mu naše je sreče,
na daleč bil znan je okrog!*

*Povesti in pesmi je pisal,
lepo nam je sviral in pel,
življenje krepostno je risal,
kot oče nad nami bedel!*

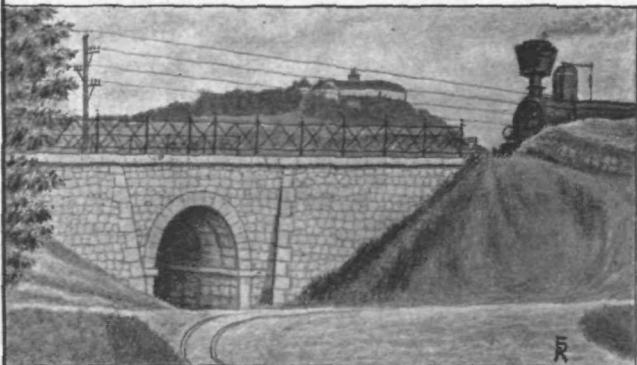
*Ni srečen pač on bil nikoli,
usode ga tepel je bič,
premnoge občutil je boli,
priznanja, hvaležnosti — nič!*

*Ostal je sam samcat na sveti,
izgubil je svojce in dom
in moral je, žal, doživeti
najkrásnejših nadej polom.*

*Zdaj v hladni gomili tu spava,
mir našel tu stari je mož,
spominu njegovemu slava,
grob dičimo z venci mu rož!*

Janko Leban.

Sirotica Zlatka.

*Stojanova Zlatka
iz Zelene jame
hčerka je najmlajša
osamele mame.*

*Dobrega očeta
Sava zadušila,
Zlatka ga k pogrebu
s teto je spremila.*

*Tiho ji z naročja
zrla je čez ramo,
ko ob žalni godbi
nesli so ga v jamo.*

*Vse se je solzilo
in glasno jokalo,
mali Zlatki le se
jokati ni dalo.*

*Bila je premajhna,
da bi razumela,
kaj ji je nemila
smrt z očetom vzela.*

*Vprašana po atku,
»spančka,« je dejala,
k mami se privila
in se nasmehljala.*

*Rasti, dete nežno,
v varstvu skrbne mame;
vsako naj bodočo
Bog ti bol odvzame!*

Fr. Rojec.

DR. FR. ZBAŠNIK:

Miklavž.

o je stopil Mirko na svetega Miklavža dan iz prednje sobe na stopnišče, da bi šel v šolo, je stal pred njim siromašen deček, ki je bil približno toliko star kot on. Imel je na nogah raztrgane črevlje in to, kar je viselo na njegovem životu, je bilo bolj cunji podobno nego obleki. Mirko je odskočil, kakor bi se bal, da bi se mladi, zamazani prihajač ne dotaknil njegove lepe obleke, in prezirljivo ga je vprašal: »Kaj hočeš?«

Sirotek, ki so mu šklepetali zobje od mraza in se je tresel po vsem životu, se je nekaj časa zaman trudil, da bi dal odgovor. Preteklo je nekoliko minut, preden je bolj dahnil kot izrekel: »Lačen!«

»Kaj? Lačen si?« se je začudil Mirko. »In danes je sveti Miklavž! Ali ti ni nič prinesel?«

Deček je strmel, kakor bi ne razumel tega vprašanja, potem pa se je menda spomnil, da sv. Miklavž na večer pred svojim godom otrokom darila nosi, in žalostno je odmajal z glavo.

»Ničesar ti ni prinesel?« je vzkliknil še bolj začuden Mirko. »Oj, potem pa že nisi nič priden!«

»Mirko, kako pa govoriš!« ga pokara njegova mati, ki je slišala ta pomenek in je bila stopila iz kuhinje. »Kako moreš soditi o človeku, ki ga ne poznaš!«

»Saj si vendar rekla, mamica, da Miklavž pridne otroke obdaruje, tistim pa, ki niso pridni, pušča prazne nastavljene krožnike, ali pa jim k večjemu šibo nanje položi!«

»To je že res! Ampak so lahko tudi še drugi vzroki za to, da kdo ničesar ne dobi« — Ko to mati izreče, se obrne k beraškemu dečku in ga nagovori: »Pojdi sem, pojdi, sirotek, in se v naši kuhinji malce pogrej! Saj ne vem, kako moreš sploh živeti v tem mrazu, ko si na pol nag!«

Posadila ga je k ognjišču, mu nalila skodelico kave in odrezala velik kos belega kruha, potem pa mu je velela, da naj jé. Sirotek je rad slušal. Hlastno je pojedel kruh in popil kavo. Videlo se je, kako jako je bil lačen. Ko se je bil tako pokrepčal, ga je mati vprašala: »Pa čigav si? Kje imaš očeta in mater?«

»Nimam staršev!«

»Nimaš — ne očeta in ne matere?«

Deček je odmajal z glavo.

»Pa kako to?«

»Umrla sta oba!«

»O ti ubožček ti! Ali slišiš, Mirko? Zdaj veš, zakaj mu ni Miklavž nič prinesel! Da se Miklavž oglasi kje, treba, da mu oče in mati prej pišeta in sporočita, da imata pridne otroke!«

»Eh, Miklavž bi moral to sam vedeti!« se odreže Mirko. »Kdo pa potem kaj da takim pridnim otrokom, ki nimajo očeta in matere?«

»Prej ali slej že Bog tako stori, da je tudi zanje prav! Pokaže jim pot k dobrim ljudem, ki se zanje zavzamejo ... Pa pri kom si?« vpraša mati zopet dečka.

»Pri stricu — očetovem bratu.«

»In ti on nič ne da?«

»Sam nima! In pijanec je!«

»Potem pa je naša dolžnost, da storimo kaj za te! Mirko, glej, da ne zamudiš šole!«

»Mama, je še čas! Hotel sem samo zaradi tega prej v šolo, da bi se malo pomenili, kaj je komu Miklavž prinesel. Pa to že še zvem!«

»Nekaj tvoje stare obleke moramo dati temu dečku, da ne bo več tako prezeboval.«

»Le, le, mama! Kar daj mu!«

Mati je šla v sobo, nabrala, kar je bilo treba, in nekaj minut pozneje je bil sirotek od nog do glave na novo oblečen. Ko mu je mati dala ogledalce, da se vanje pogleda, je bil tako izpremenjen, da samega sebe ni spoznal!

»Saj je tak, kakor jaz!« je pripomnil smehljaje Mirko. »Še zamenja naju kdo!«

»Pa reci zdaj, Mirko, da Miklavž ne poskrbi tudi za take otroke!«

»Oh no, mama, meni se vse tako zdi, da si tudi meni ti —«

»Pst! Ali boš tiho! Hočeš li, da te Miklavž čuje? Zakaj vedi: Miklavž nobenemu nič ne prinese, ki ne veruje vanj!«

»Saj nisem še nič rekel!« se je popravljal Mirko nekoliko preplašen. »Pa kaj misliš, mamica, ali bi ne bilo prav, da mu tudi jaz nekaj dam, od tega namreč, kar mi je Miklavž prinesel?«

»S tem se Miklavžu samo prikupiš!«

Mirko je stekel v sobo in se kmalu vrnil s polnim jerbaškom najrazličnejših stvari. In začel je polagati polne pesti orehov, lešnikov, rožičev, fig in raznega peciva pred sirotka, ki od same sreče ni vedel, kam bi se del. Mati je zadovoljno opazovala Mirkovo početje, a ko se ji je zdelo, da se je pokazal zadosti radodarnega, mu je velela: »No, zdaj pa le glej, da prideš še pravočasno v šolo!«

Mirko je odhitel, mati pa je dečka povprašala še po raznih stvareh ter si zapisala njegovo ime, priimek in kje stanuje. Prepričala se je, da je deček bistre glave in da bi bilo škoda zanj, ako bi se izpridil. Zavila mu je Mirkove darove v papir in mu rekla: »Le pojdi zdaj s tem domov. Hočem premisliti, kaj morem storiti zate. Morda se

mi posreči, da te spravim v kako zavetišče za ubožne dečke. Samo če boš priden!»

»Bom!« je odvrnil s hvaležnim pogledom sirotek in odšel.

Mirkova mati je radodarno podpirala razne dobrodne zavode, zato pa je imela tudi vplivno besedo pri njih. Ni ji bilo torej težko, da je preskrbela mladi siroti primerno mesto. Že čez nekoliko tednov po tistem, ko je bila storila potrebne korake, je dobila sporočilo, da je njen varovanec sprejet v zavetišče, kjer so se vzgajali taki otročiči, ki niso imeli staršev. Ker je vedela, da je zdaj z vsem potrebnim preskrbljen, se ni dalje brigala zanj. Spravila je bila že več otrok na ta način pod streho in bilo bi ji dalo preveč opravka, če bi bila za vsakim posameznim otrokom povpraševala.

*

Prišel je čas, ko Miklavž tudi Mirku ni ničesar več prinesel. Bil je nastavljen, a ko se je zjutraj prebudil in ozrl na krožnik, je bil krožnik pazen.

»Oj, mama, kako pa to, da me je Miklavž zgrešil?« se je obrnil proti materi.

»Pomeni se z njim! Kaj imam jaz pri tem opraviti!«

»Eh, nikar, nikar, mama! ... Ali mu nisi pisala, kaj?«

»Seveda ne!« je odgovorila smehljaje se mati, ker je videla, da se tudi Mirko smeje.

»Pa zakaj ne?«

»Prevelik si že, Mirko, prevelik!«

»Potem ni zdaj več treba, da sem priden!«

»O pač! Toda čas je že, da nisi priden več zaradi tega, da ti Miklavž kaj prinese, ampak zaradi tega, ker tako dolžnost veleval!«

»Ej, mama, ali lepo je, dokler Miklavž nosil!«

»Verjamem! Toda vsemu lepemu je enkrat konec! Najlepše sanje minejo! ...«

»No, pa še nekaj je, veš, mama! Strašno rad imam orehe in lešnike! Ah, in pa dateljne!«

»Vem, in zato sem ti jih nekaj kupil!«

Odprla je omaro in postavila na mizo krožnik, ki je bil do vrha poln vseh tistih stvari, ki jih je običajno nosil Miklavž.

»Na, to imaš! Jej in spominjaj se, kako je bilo takrat, ko ti je še Miklavž nosil! Lepi spomini so zmeraj prijetni!«

»Oj ti dobra, dobra mamica!« je vzkliknil Mirko. »Saj naposled je vse eno, če nosi Miklavž podnevi ali ponoči! Samo da bi bilo še dolgo tako!«

Mati in sin sta se spogledala in obema so bile rosne oči!

(Konec prihodnjič.)

JOSIP JERAS:

Deklice iz preteklosti.

(Dalje.)

GRITA, DEKLICA IZ BRONASTE DOBE.

no jutro so odšli možje na ribji lov. Doma so ostali samo tisti, ki so imeli ob znožju skalovja delo z vlivanjem orožja, poljedelskega orodja in nakita iz bron; nekateri so žgali lončeno posodo.

Stopili so v čolne, ki so jih zdolbli iz debel orjaških hrastov s sekirami in z ognjem. Z lesene ploščadi, ki so na njej stale kože jezerske vasi, so jim žene podale mreže.

Prvi čoln je odplul. V njem sta bila poglavar plemena Harra-Huo in njegov sin Fer-Hio. Grita, njegova hčerka dvanajstih let, in Kroga, poglavarjeva žena, sta gledali, kako sta se oddaljevala moža, katerih krepki postavi sta se jasno odražali na jezerski gladini. Kmalu se je izgubilo vse malo brodovje v daljavi, a ženske so se vrnile domov.

Naselbina je bila zgrajena nad vodo jezera, ki ga je obkrožalo gorovje s snežnimi vrhovi. Na lesenih tleh, ki so počivala na močnih kolih, je bilo do dvajset kolib, narejenih iz prepletelih vej in pokritih s slamo. Premični most je vezal mostišče z bregom. Vsak večer so dvignili most. Vse pleme je bilo varno pred razbojniki.

Harra-Huova koliba je bila sredi mostišča in največja; vanjo sta stopili Kroga in Grita. Sredi kolibe je na kamenitem podstavku plapolal ogenj, ki ni smel nikdar ugasniti in čigar dim je uhajal skozi odprtino v strehi. Na tleh so bile razprostrte kože divjih živali; to so bila ležišča. Ostalo pohištvo je obstojalo iz preprosto izgotovljene mize in sedežev iz štorov na treh nogah. Kroga je pridvignila na tleh loputnico in je potegnila iz jezera pleteno košaro.

Dejala je svoji hčerki: «Čas je že bil, da so možje odšli na ribji lov; zaloga je pošla. Grita, odnesi košaro ven!»

Nato si je Kroga uredila lase in nabrance na svoji dolgi halji iz lanu in visoko pomaknila svoje težke bronaste zapestnice. Začela je presti. Grita je pogledala mater in videč, da je vsa zatopljena v delo, je izginila neopazeno za kolibo. Lahna in vonjiva sapica, ki je pihljala z obale, ji ni pustila, da bi ostala doma pri gospodinjstvu. Pritihotapila se je najprej v kolibo sosede, stare Zrale, ki ji je morala nekaj povedati.

Dobila je Zralo pri delu. Dobra žena je ravno končala z mletjem žitnih zrn v moko, ki jih je trla med dvema majhnima mlinskima kamenoma. V tem, ko je pripravljala iz moke debelo testo, sta se greli

na ognjišču dve kameniti plošči. Grita je dobro vedela, da bo spekla Zrala iz tega testa slastnih kolačev med razbeljenima ploščama.

»Zrala,« ji je zaklicala, »prihranila jih boš tudi za mene nekoliko, a jaz ti prinesem v zameno najlepšo ribo, ki jo bo ujel oče.«

»Dobro, mala,« je odvrnila slaščičarka z dobrohotnim nasmehom.

Spotoma je pozdravila Grita tkalca Krahola, se oprezno prikradla do mostu in videč, da jo mati ne kliče, je bila po treh dobrih skokih že na bregu. Šla je proti skalovju, ki je zapiralo kot ogromno zidovje dolino, pod katero se je modrilo lepo jezero. Srečala je najprej livce z dolgimi, usnatimi predpasniki, ki so mešali v lončenih posodah

kositar in baker z ogljem. Postavili so posodo sredi razbeljene peči in tako pridobivali bron, ki so ga zlivali v kalupe v pesek. Ta dan livarji niso izdelovali niti zapestnic niti prstanov niti obeskov. Vlivali so orožje: meče, bodala in osti za sulice, kar pa Grito ni zanimalo.

Odšla je dalje in prišla do lončarjev, ki so izdelovali z rokami lončeno posodo, jo sušili na solncu in jo zatem žgali.

Tudi pri njih se Grita ni ustavila. Hodila je še dolgo po ravnem in končno je krenila na strmo stezo med skalami. Kmalu je prišla do police, od koder je bil krasen pogled na zeleno dolino in na jezero,

ki se je nad njim dvigalo mostišče, katerega poglavar je bil Harra-Huo. Če je zamežikala, je zapazila v daljavi na svetli jezerski gladini majhne črne pike; to so bili čolni ribičev. Toda Grita se je malo brigala za vse to...

Okrenila se je proti skalnati jami s široko odprtino na nasip in zavpila je na ves glas: »Oh... oho... he!«

Zaslišala je odgovor: »Oh... oho... he!« Na vhodu jame se je pojavil Grilhi.

Grilhi je bil Gritin drugi brat. Star je bil dvajset let. V kolikor je bil starejši brat Fer-Hio močnejši, večji in lepši, v toliko je bil Grilhi slaboten, šibek in grd. In šepal je. Že kot otrok je bil v zasmeh v vasi neznatnemu plemenu strogih običajev in šeg, divjaških nagonov, ljudem, ki so občudovali samo moč in celo sirovost. Ponosni poglavar Harra-Huo je sovražil že ob rojstvu tega sina, ki ni bil v ponos njegovemu plemenu kot njegov prvi sin Fer-Hio. Kroga se ga ni upala braniti.

Edino Grita ga je imela rada. In Grilhi, ki je bil dobrega srca in mehke duše, je ljubil samo eno bitje na svetu: svojo sestrico Grito, ki ga je prišla tolažiti vsak dan v njegovo jamo, kamor je ubežal pred ljudmi in kjer je živel sam.

Grilhi se ni dolgočasil v tej votlini in polagoma si je zopet pridobival naklonjenosti in ljubezni pri svojem plemenu, ne da bi se tega zavedal. Ali veste, kako? Grilhi je bil namreč velik umetnik za one čase. Ustvarjal je s kremenovimi ostmi in z bronastimi rezili ljubke predmete. Vrezaval je lepe okraske na zapestnice in obročke, ki so jih nosile ženske na rokah in nogah. Izmisлил si je novih in ubranih oblik. Glas o njegovi nadarjenosti je prodrl daleč čez gore, in večkrat se je ustavil pri njem ta ali oni krošnjar, ki potuje s trebuhom za kruhom od plemena do plemena in je naročil za kakega znamenitega poglavarja izrezlan ročaj za meč... In v mostišču so jeli občudovati njegovo spretnost. Začeli so spoznavati, da je razen telesne moči tudi nekaj drugega na tem svetu, in končno so se zavedali te moči, ki jo imenujemo razumnost.

(Dalje prihodnjič.)

Glasbeni prizorček.

Pri črevljarju.

Veselo.

Fr. Bevk.

Uglasbil Ferdo Juvánec.

Deček: *mf*
Do - bro ju - tro, o - če Ši - men, kaj, ka -

Črevljar:

Klavir: *mf* *p*

ko se vam go - di?

mf
Hva - la, do - bro, de - ček ma - li, le po sta - rem; kaj pa

O - če so me k vam po - sla - li.

ti? Zo - pet čre - vlju kaj ni prav,

v času

malo zadrž. Res, bo-lan je zo-pet ma-lo, zo-pet ma - - - -
v času
 kaj ni prav? Do-bro, po-bič go-lo-

malo zadrž. *v času*

lo, res, bo-lan je zo-pet ma-lo, zo-pet ma - - - - lo.
 glav, do-bro, po-bič go-lo-glav; le po-

Saj ne vem več, saj ne
 ča-kaj, brž po-pra-vim. A ka-ko ti je i r me?

vem več, saj ne vem — — — več, tam vprašaj-te, tam vprašaj-te, ka-mor
 A ka-ko ti je i-me? A ka-

ste-za polž ro-ge.
 ko ti je i-me? Ve-del boš, ka-ko se pi-šeš, ve-del boš, ka-ko se

hitreje, nagajivo

Z de-sno ro-ko čr-ke tri, z de-sno ro-ko čr-ke tri. *v času*
 pi-šeš. Ko-li-
hitreje *v času*

hitreje

Ne-kaj ma-nje let kot
ko si star, je - zi - ček? Ko - li - ko si star, je - zi - ček?

hitreje

vi, ne - kaj ma - nje let kot vi.

Zdaj je

mf
v času *p*

Ko - li - ko pa sem dol-žan?

čre-velj že po - pravljen. Ko - li - kor je - zi - čka

Do-bro, do-bro, o-čka Ši-men, ko na-
zme-riš zdaj od ju-tra do pol-dan, zdaj od

pra-vi se te-ma, slepec-polž ga vam pri-pe-lje v ko-šu le-sko-ve-m brez
ju-tra do pol-dan. Ko na-pra-vi se te-

dna. Do-bro, do-bro, o-čka Ši-men, ko na-pra-vi se te-ma, sle-pec-
ma, ko na-pra-vi se te-ma, sle-pec-

polž ga vam pri-pe-lje v ko-šu le-skovem brez dna, —

polž ga mi pri-pe-lje v ko-šu le-skovem brez dna. —

The musical score consists of three systems. The first system has a vocal line with lyrics. The second system has another vocal line with lyrics. The third system has a piano accompaniment with a treble and bass clef.

Oj, da to je cvetje . . .

Tiho, tiho, tiho
pada snežec beli —
koprneč po njem sta
roki se razpeli...

Oj, da to je cvetje
rožno in dehteče,
kakor je cvetelo
v dobi sladke sreče...

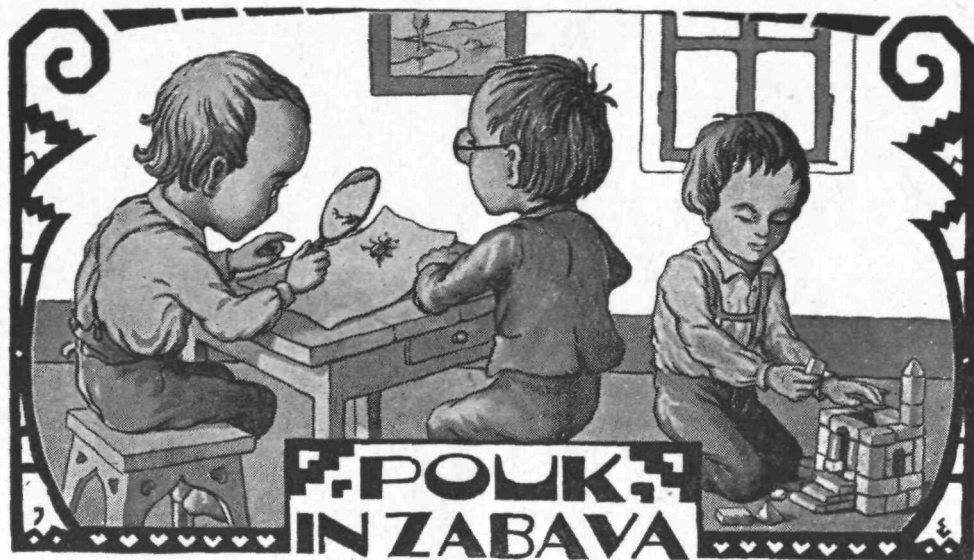
Tiho, tiho, tiho
pada snežec beli —
tiho moči meni
solza lici veli...

Oj, da to je cvetje
lilij, rož deviških,
čistih kakor limbar
rajskih sanj dekliških...

Oj, da to je cvetje
blažene mladosti,
sladko kakor slavca
pesem brez grenkosti...

Miroslav Kunčič.

Križalka.

Sestavil J. W.

I.				II.			
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			
			III.				
		1					
		2					
		3					
		4					
IV.				V.			
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			

Vsak kvadrat vsebuje 4 besede, ki se čitajo v vsaki vrsti vodoravno in navpično kot ista beseda; vogelne črke III. kvadrata se križejo z zadevnimi črkami ostalih štirih kvadratov, kakor kaže slika. 1. vrsta vsakega kvadrata znači slovensko reko, torej 5 imen rek. — Nadalje značijo: V I. kvadratu 2. vrsta: angleško postojanko v Aziji; 3. matematičarja slovenskega rodu; 4. državo v Aziji. — V II. kvadratu: 2. kosilo; 3. vojaški oddelek; 4. osebo iz sv. pisma. — V III. kvadratu: 2. obrtnika; 3. domačo ptico; 4. neko sladko žganje. — V IV. kvadratu: 2. rastlinski drobec; 3. časovno razdobje; 4. osebo iz sv. pisma stare zaveze. — V V. kvadratu: 2. barvo (kot pridevnik); 3. tečno jed; 4. pripadnika srednjeveškega naroda.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki. Upoštevali pa bomo le rešitve v lično načrtani obliki križalke.

Rešitev koračnice v 2. štev.

**Ko jaz v gomili črni bom počival
in zelen mah poraste nad menoj,
veselih časov srečo bo užival,
imel bo jasne dneve narod moj.**

Simon Jenko.

Prav so jo rešili: Ferdo Košar, Teharje, p. Štore; Boris in Branko Kmet, Kranj; Gvidon Hrašovec, Novo mesto; Miro Vani, Ruše; Slavko Rössner, Celje; Zdenko Jamšek, Breg pri Ptuju. — Žreb je določil najavljeno darilo Gvidonu Hrašovcu v Novem mestu. — Danes razpisujemo dar: E. Gangl, Fantje od fare. — Med rešilce v 2. štev. pridejo še: Verica Fürstova, Rečica v Šav. dol.; Marko Šetinc, Vrhnika; Vida Vrezčeva, Ribno pri Bledu; Alojz Potočnik in Marija Kokolova, Sv. Barbara pri Mariboru; Sabina Fistrova, Ovšiče pri Podnartu; Boris Menard, Ljubljana.

Dva psa.

Jan Fr. Hruška.

Grajski buldog, ki je bil tako debel, da je jedva hodil, se je posmehoval mlekar-skemu psu, vpreženemu v voziček, na katerem je bilo več težkih vrčev.

»Kako vendar, da ne uideš iz take sužnosti!« je začel. »Mene poglej, kako sem prost: nič ne delam, ležim, kadar in koliko dolgo hočem, pa dobre hrane imam več ko zadosti!«

»Samo ležati, dobro jesti in nič delati — to imaš ti za prostost?« se je zavzel mlekarški pes in ostro pogledal na buldoga.

»Jarem na tilniku — to je vendar očitna sužnost!« se je izgovarjal buldog, da bi se izognil odkritosrčnemu odgovoru ter še odurno pristavil: »In poleg vsega moraš še vlačiti takle voz!«

»Jarem na tilniku,« je resno pripomnil mlekarški pes, »je potrebno orodje za moj posel, od katerega živim. Težke vrče vlačim samo, kadar je treba. Ti pa vlačiš nepotrebno breme ogabne svoje debelosti in ga ne moreš odložiti niti za trenutek. Ti si suženj lenobe!« —

Posl. Jos. Gruden.

Liščki v solncu.

(Basen.)

Solnce je sijalo nanje, da so se jim lesketale razpete perutnice, kakor z bleščočimi dragulji posute. Leteli so nad dolino v gugajoči se črti, veseli, žvrgoleči, in se pogovarjali med seboj.

Prvi je rekel: »Najlepši ptiči na svetu smo mi liščki! Posebno če sije na nas solnce: kakor zlati kraljički se leskečemo!«

Drugi je rekel: »Gosposki ptiči smo mi, v visoko družbo spadamo — na sirote v siromašnih suknjicah, kakor je recimo slavec, se še ne ozremo.«

Tretji je rekel: »Kaj bi se ozirali posebno še na slavca, kakor da nam je kaj do njegovega petja! Saj smo vendar najboljši pevci mi sami!«

Slišala pa je vse to vrana, ždeča na vrhu samotnega topola sredi doline, in zasmejala se je s svojim hripavim glasom na vse grlo: »Oj vi, gizdalinčki ošabni — počasi,

počasi! Perje se vam res lepo leskeče v solncu, toda kar se tiče petja, ste z menoj vred veliki siromaki! Če sije solnce še toliko na vas — slavčevega glasu ne dobite nikoli!«

Na to vesela jata liščkov ni vedela odgovora, pa je potihnila, naglo odjadrala preko doline in se skrila za prvim gričem.

»Kakor je pač običaj vseh gizdalinskih blebetačev... saj sem vedela...« se je skrivnostno namuznila vrana in tudi sama odletela s topola. *Jernej Popofnik.*

Prva pomoč.

Spisal dr. Mavricij Rus, mestni fizik in zdravnik šef rešilne postaje v Ljubljani. S 40 slikami. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 32 Din. — Človeka preganja sto in sto nesreč na dan in lahko podleže smrti, če si ne zna pomagati. Mnogo ljudi pa lahko rešimo smrti, če jim pravočasno priskočimo na pomoč in če jim znamo pomagati. V to svrhu je spisal dr. Rus knjigo »Prva pomoč«. Knjiga je velikega pomena za pouk mladine v šoli, za poljudna predavanja, ki jih lahko vsakdo napravi na podlagi te knjige, za ljudske in šolarske knjižnice, ker je knjiga pisana tako poljudno, da je razumljiva vsakomur. Obsega pa tudi vsa poglavja, ki jih mora znati vsakdo, kdor hoče priskočiti na pomoč ponesrečenemu človeku. Učitelji jo potrebujejo, ker se jim pri telovadnem pouku ali pri ročnem delu lahko ponesreči otrok, ki mu morajo pomagati. Najprej knjiga opisuje, kako je postopati z vsakršnimi ranami, krvavitvami iz ran, iz nosa in pri opasnosti izkrvavljenja sploh. Kako nam je postopati z opekljinami in oparinami, z razjedinami, ozebljinami? Kako napravimo umetno dihanje, če kdo ponesreči? Pri poškodbah po blisku in elektriki. Nadalje obsega še vsa važna poglavja, ki jih moramo poznati, ako hočemo nesrečniku nuditi prvo pomoč. Za vse slučaje nam pove dr. Rus, kako se jih obvarujemo in kako je postopati s takimi bolniki. Knjiga je edina te vrste v naši književnosti. Pisana je poljudno in opremljena s slikami, iz katerih je razvidno, kako je postopati v posameznih slučajih s ponesrečenimi in obolelimi ljudmi. Tudi mladini to prekoristno knjigo toplo priporočamo!

KOTIČEK GOSPODA DOROPOLJSKEGA

Cenjeni g. Doropoljski!

Prosim, blagovolite sprejeti tudi mene med koticarje. Obiskujem III. a razred na Vrtači. Imam blago g. učiteljico, ki me veliko lepega uči, najljubši predmet mi je domoznanstvo in prirodoznanstvo. Drugič se še kaj več oglasim.

Srčno Vas pozdravlja

Boris Kapelj,
Ljubljana.

Odgovor:

Ljubi Boris!

Domoznanstvo je jako važen predmet, ker te uči spoznavati domovino. Prirodoznanstvo pa ima tudi svoje odlično mesto med šolskimi predmeti, ker te uči spoznavati naravo — veliko našo učiteljico. Zakaj učiteljico?

Cenjeni g. Doropoljski!

Ker sem tudi jaz čitatelj »Zvončka«, Vam pišem nekoliko vrstic. Hodim v 3. razred osnovne šole. Rad čitam zanimive povestice, najbolj mi pa ugaja povest »Kekcec nad samotnim brezdomom«.

V šoli se učim veliko lepega in zanimivega. Najrajši se učim zemljepisja in zgodovine.

Pozdravlja Vas

Franjo Marondini,
Blanca.

Odgovor:

Ljubi Franjo!

Ti pa si zemljepisec in zgodovinar! Tudi to je moška beseda! Poznaš vso veliko zemljo, a eno boš moral priznati: domovina je najlepša! Poznaš zgodovino vseh vekov in narodov, a tudi to boš moral priznati:

znati: zgodovina našega naroda je najslavnejša!

*

- Velecenjeni gospod Doropoljski!

Tudi jaz bi rad pristopil v Vaš kotichek. V šolo ne hodim več. A še venomer rad prebiram »Zvonček«. Naročam si ga že drugo leto, dobivam ga po pošti.

Drugič Vam pišem kaj več.

Iskreno Vas pozdravlja

Lojze Benegalja.

Odgovor:

Ljubi Lojze!

Tvoj pristop v moj kotichek me pa prav posebno veseli. Šoli si že dorastel, pa se vendar želiš pogovarjati z menoj. Lepo je to in srčno Te pozdravljam v tem našem mladem in radostnem krogu! Dobro nam došel!

*

Velecenjeni g. Doropoljski!

Vaš naročnik sem že tretje leto pa si jako želim, da me sprejmete v svoj kotichek.

Danes se Vam oglašam prvič. Ako dovolite, Vam bom še drugič zopet pisal.

Hodim v V. a razred v mestno osnovno šolo v Celju. Jako mi ugajajo »Zvončkove« povesti. Posebno veselje sem imel s Kekcem, sedaj pa rad čitam »Romanje naše Jelice«.

Radovedno pričakujem »Zvončka« vsakiokrat zaradi Vaših ugank.

Z vsem spoštovanjem

Vam vdani

Milko Rodé.

Odgovor:

Ljubi Milko!

Všeč mi je Tvoja lična pisava in snažna oblika Tvojega pisma. Kdor komurkoli piše pismo, mora paziti na obliko in vsebino, da niti z enim niti z drugim ne žali okusa in — olike.

Predragi g. Doropoljski!

Ne zamerite, ker Vam šele prvič pišem. Jako mi ugaja »Zvonček«. Najbolj rad pa čitam »Kekca nad samotnim brezdnom« in »Strah«.

Hodim v četrti razred šestrazredne osnovne šole na Koroški Beli.

Začel sem pisati povestice, zato Vam danes eno pošiljam, ki se mi zdi najboljša, in ta se glasi:

Slavček in krokar.

Nekoč je slavček pel ob vodi. Medtem pride krokar, ki je šel iskat hrane in ko zagleda slavčka, mu reče: »Ej, slavček, če bi ti znal tako peti kakor jaz, bi smel peti brez vseh pravic.« — »To pa že ni tako,« reče slavček. — »No, pa poizkusiva,« mu reče krokar. — »No, pa dajval!« reče slavček. In začneta peti. Ko je slavček začel peti, so vsi ljudje, ki so ga slišali, pustili delo in ga poslušali, ko pa je začel peti krokar, so vsi začeli zopet delati naprej, in tako je le slavček dobil slavo. Saj pravi star pregovor: »Kdor sam sebe povišuje, prazno glavo oznanjuje.«

Sedaj Vas pa lepo prosim, ako bi ponatisnili to povestico v našem časopisu »Zvončku«.

Pozdravlja Vas

Vinko Beguš.

Javornik št. 7., Gorenjsko.

Odgovor:

Ljubi Vinkol!

S tem Ti ustrezam: povest (basen) o slavčku in krokarju je natisnjena, in sedaj vedo tudi tisti, ki tega še niso vedeli, da slavec prelepo poje, da pa krokarja z njim še primerjati ni mogoče. Krokar kroka — pa je konec besed!

Spoštovani gospod Doropoljski!

Ker vidim v »Zvončku«, ki ga dobivam že drugo leto, da ste res jako prijazni z mladino, Vam hočem tudi jaz nekaj napisati. Hodim peto leto v šolo. Naučila sem se že marsikaj lepega. Z veseljem se učim vseh predmetov, najbolj me pa veseli petje. Zato hočem zmeraj rada poslušati slovenske narodne pesmi. Sprejmite to malo pisemce in ga napišite v svoj kotichek.

Vdana Vam

Manica Verdnikova,
Hoče pri Mariboru.

Odgovor:

Ljuba Manica!

Petje Te najbolj veseli — prav je tako! Lepe pesmi glas sega v deveto vas. Toda ni dovolj, da hočeš vedno rada poslušati naše narodne pesmi; boljše bo, ako jih sama prepevaš, da Te bomo mi poslušali.

Veledenjeni g. Doropoljski!

Tudi jaz sem naročnica »Zvončka«. Jako rada čitam knjige in mi ugaja tudi Vaš »Zvonček«. Nestrpno sem ga čakala. Ko sem ga dobila, sem poskočila od veselja.

Ko odprem zvezek, mi je najprvo obtičal pogled na povesti »Romanje naše Jelice«. Potem sem hitela pogledat v Vaš cenjeni kotichek.

Mislila sem si: Kaj, ko bi Vam tudi jaz pisala?

Lepo Vas prosim, ako bi moje pisemce priobčili v svojem koticčku. Drugič mnogo več, ako mi dovolite.

Francia Kolenčeva,
učenka V. razreda v Šoštanju.

Odgovor:

Ljuba Franica!

Tako vesele prijateljice pa že dolgo nisem dobil, kakor si Ti, ki kar poskakuješ od veselja. Juhej, to mi je všeč! Upam, da Ti ugaja tudi letošnja glavna naša povest in da se je Tvoje veselje do »Zvončka« še povečalo.

KOTIČKOV ZABAVNIK.

Kaj so?

Priobčil Val. Urbančič.

Nastopna imena vsebujejo tudi poklic vsakega posameznega. Povej torej, kaj so:

Ralski,
Skarlep,
L. Marin,
I. Mraz,
R. V. Rant,
I. Dramnik,
R. Veljač,
V. T. Gorec,
I. H. Šink,
Zdravko Rozin,
S. Ankarič,
N. Pikuž,
Danuljetič.

Rešitev prihodnjič.

Rešitev tajinstvenega napisa v 2. številki.

In zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!

V kotichekovem zabavniku ne priobčujemo imen rešilcev, ker so kotichekove naloge, uganke itd. jako lahke in jim je le namen, da zabavajo mnogobrojne naše čitatelje.